

Credeam că o să trăiască o sută de ani. Poate fiindcă avea un fel de a rîde unic și absolut inimitabil. Dacă trecea pe la redacție și se aciuia la un colț de masă, pentru o «scurtă șuetă», toată lumea aflată acolo cu treburi mai mult sau mai puțin presante le lăsa baltă și se aduna în jurul lui. La drept vorbind, nu se închegea o «șuetă», doar el povestea, povestea, un fluviu de întâmplări șerpind printre insule ale amintirii, un vîrtej de personaje, rafale de vorbe de duh, și din cînd în cînd, ca dintr-un vulcan în erupție, jetul fierbinte al unui hohot care mai întîi bolborosea în trupul mătăhălos, apoi urca într-un soi de nechezat teribil și se prăvălea în cascadă din înalt, un hohot de o lăcomie vitală pantagruelică. Dacă nu știai de vizita lui și te pomeneai singur, uitat cu ale tale la distanță de trei încăperi, tresăreai înfiorat și te grăbeai într-acolo, ca să te lași înghițit de acest fenomen al naturii (umane). De altfel, întregul său stil de viață, jovial, decontractat, sfida cenușiul, inhibițiile și încrîncenarea din jur; cultiva un protocol al mondenității, nu ocolea ospetele rafinate, descriindu-le apoi voluptuos, dădea bacșiș boierește curierilor și șoferilor ce se înghesuiau să-i facă vreun comision, își organiza niște vacanțe de vis. De ce să nu fi trăit o sută de ani? Poate fiindcă, ascunsă în inima acestui declarat hedonist ca viermele într-un superb măr rumen, o fibră de sensibilitate prea vulnerabilă n-a mai rezistat supraîncălcării?

Istoricii de teatru se vor pricepe desigur mai bine să-i definească locul în existența primei scene a țării, fișind datele carierei lui de actor și de regizor vreme de patru decenii. Altceva simt acum nevoia să rămînă scris în paginile revistei căreia i-a fost statornic și prețuit colaborator — căci avea «condei», avea harul și plăcerea scrisului, precum și «dotarea» nativă în stare să susțină cu vigoarea realului combusția acestui har, adică un simț al observației extrem de fin și de nuanțat și o memorie, cum se zice, «de elefant». Ceva cu privire la omul Mihai Berechet.

Era un fînăr subțirel, cu alură de june-prim, atunci, în 1949, cînd s-a pomenit printre monștrii sacri ce alcătuiau vîrsta de aur a Teatrului Național. S-a maturizat în franja lor de lumină și a dobîndit pentru totdeauna sentimentul apartenenței la o lume ideală, înlăuntrul căreia și-a orînduit propriile valori sufletești, imune la prăbușiri și erodări. Credea în ideea de elită, nu pierduse gustul libertății, profesa o morală a toleranței. Avea cultul prieteniei și făcea din aceasta o artă; aș îndrăzni să afirm chiar că modul său de a trăi prietenia, înfăptuind firesc delicata transfuzie de afect în relația colegială și de lucru, a fost suprema lui reușită artistică. Cînd necruțătoarele legi biologice au început să rărească rîndurile celor pe care-i iubea, a luat pe cont propriu un fel de rezistență surizătoare dar tenace împotriva uitării. Scria. Publica. Articole. Cărți. Condeii lui suplu, plin de umor, se mlădia după subiect, cu o tandrețe nealterată de prejudecăți idolatre. În «galeria» lui, umbrele ilustre ieșeau din rama portretului, respirau, se trezeau, din înfepeneala la care le condamnă obișnuitele panagirice, îngăduindu-și mici frivolități, trăsneli nevinovate. Bălățeanu, Mihai Popescu, Sică Alexandrescu, Șahighian și alții, și alții... Cîteodată, gestul său presupunea nu numai generozitate, ci de-a dreptul curaj: pușini știu cît s-a luptat cu interdicțiile cenzurii, aflată într-un moment de sporită vigilență, pentru ca trecerea dintre cei vii a doamnei Elena Pătrășcanu, scenograf de excepțională valoare și prietenă din anii restrîșitei, să nu se petreacă în rușinoasă nepomenire. Războiul lui cu uitarea depășea deseori limita paginii tipărite. Vorbea neobosit la întîlniri evocatoare. Dar nu voia doar să-i readucă printre noi pe cei pașii dincolo de prag, ci încerca să spargă zidul de tăcere dintre public și cei care, înainte de a dobîndi dreptul de a intra în legendă, își fac stagiul în purgatoriul anonimului, obligați de ingrata «vîrstă a pensiei». Cu titlu de exemplu: «a doua viață» a nonagenarei doamne Silvia Dumitrescu-Timică, în spectacolul Micul infern la Teatrul «Nottara» — o performanță din toate punctele de vedere. Și o performanță a prieteniei.

I.P.



## PORTRET ÎN LACRIMA DURERII

Un om rubicond și jovial, vioi, politicos și monden, iubitor de copii, un neîntrecut povestitor și un causeur de mare clasă, cum pușini am întîlnit. Un om de o vastă cultură, vorbitor de franceză și engleză. Mihai Berechet, actor de teatru și de film, regizor de teatru și televiziune, a fost în același timp un scriitor cu verb vigoros și imaginistic bogată, un eseist de înaltă finută și un portretist memorabil. Cunoștea pe toată lumea și era cunoscut de toți. Avea o memorie a oamenilor, numelor, faptelor, anilor, întâmplărilor, a vestimentației și a modei, a străzilor și caselor, extraordinară.

Călător prin Rusia, Europa și America, se simțea un liber cetățean al lumii, dar și un bun patriot, care se întorcea de fiecare dată acasă, în modestul apartament de lângă Universitate, alături de cea mai iubită și apropiată ființă, credincioasă colaboratoare, soția lui Anca, Doamna Anca Șahighian.

A montat zeci de spectacole. Sute de mii de spectatori i-au văzut creațiile și l-au iubit, pentru că și el i-a iubit, găsind în această iubire rațiunea de a exista. Patruzeci și patru de ani de carieră frumoasă, disciplinată pînă la scrupulozitate, fără fisură. Nu a căutat protecție și nu a protejat pe nimeni.

Adevărată enciclopedie vie, a fost un mare pedagog. La repetițiile lui toată lumea venea cu bucurie, ca la o sărbătoare a spiritului, pentru că avea ce vedea, ce auzi, ce învăța. Puteai să înveți de la el cum să mergi pe scenă, cum să te așezi, cum să porți un costum, cum să spui o replică, un cuvînt... Cum să fii domn sau țăran, nobil sau vagabond. Avea grijă de actori și-i iubea. Purta cel mai înalt respect, și chiar îl impunea dacă era nevoie, față de marii actori ai teatrului. Avea o grijă părintească față de cei tineri.

Era prietenos cu oamenii de scenă și le cerea părerea, solicitîndu-le astfel participarea activă și priceperea. Spec-

facolele lui durau ani și ani pe scenă. În anul morții i se jucau patru spectacole pe patru scene bucureștene. Era salutat, iubit și respectat de directori, actori, mașiniști, funcționari, muncitori și portari din multe teatre ale țării.

Era bun și darnic. Pentru el, banii, puțini, erau un mijloc de trai. Avea oroare de avarii și de înavușire. A fost un fin observator, sensibil și atent. Ascultându-l vorbind, cu glasul său baritonal, plăcut, impunător, inconfundabil, nu-ți venea să-l întrerupi, deși știa să-i asculte pe alții, respectându-i. Ți făcea plăcere să dăruiască. Toată viața a dăruit. Nu a primit însă în egală măsură.

Nu se lamenta și interzicea autoritar lamentările, păstrând o decență bărbătească în fața vicisitudinilor vieții, pe care pre-

fera s-o trăiască zîmbind. De altfel, hohotul lui de rîs era memorabil. Era un om profund moral și suferea crunt la imoralitatea unora.

Intruchipa o lume a Crailor de Curte Veche, cultă, rafinată și cu un nu știu ce alt fel de a trăi și vedea viața, cu o boierie, în bunul sens al cuvîntului, care-i dădea grandoare, siguranță și noblețe. De altfel, cei mai apropiați îi spuneau «Conu' Mihai».

S-a stins fulgerător și dureros. Mihai Berechet nu mai este. Nimeni nu crede. Nu vrea să creadă. Nu poate să creadă.

MIHAI NICULESCU

## GHEORGHE LEAHU



La 24 iunie 1991, după ce împlinise 68 de ani — «o vîrstă absurdă pentru un bărbat tînăr», cum spunea cu haz chiar el — ne-a părăsit artistul emerit Gheorghe Leahu. Deși se pensionase de cîțiva ani — ca și cînd un artist s-ar putea pensiona! — rămăsese prezent în teatru prin prietenii și oamenii care-l iubeau, dar mai ales prin implicarea lui de suflet în existența lăcașului de cultură din Timișoara, ce-i datorează lui, artistului emerit Gheorghe Leahu, orgolioasa mîndrie de a fi unul dintre cele șase Teatre Naționale ale țării.

Avea vocația alăt de rară a prieteniei și, ca unul ce nu se pomenise cu vreun avut pe lumea asta, avea mereu pornirea de a dăruii ceva, dacă nu vreo carte sau te miri ce alt obiect, atunci în orice caz tandra lui prietenie, înțelegerea lui întotdeauna dominată de clemență, o vorbă de duh sau o cugetare înțeleaptă ce-ți luminau, fără greș, dreapta cumpănă a lucrurilor.

Sensibilitatea sa particulară, extraordinarul său spirit de observație, înțelepciunea de care aminteam îl făceau să intuiască, de fiecare dată cu precizie, sensul real, netrucat al lucrului. Puteai conta întotdeauna pe sfatul său de viață, ca pe cel mai bun. Se minuna chiar, cu umor, rîzînd a pagubă, cît de bune sfaturi de viață dă el tuturor și cît de proaste sieși.

Glumea, desigur. A fost unul dintre aleșii teatrului, și el știa asta. I s-au dăruit, spre artistică trăire, destine de personaje ce altora le-au fost refuzate: Groparul din Hamlet, Ștefăniță din Vîforul, Ion din Năpasta, Mircea din Io, Mircea Voievod, Prospero din Furtuna, Klapka din Pădurea spînzuraților, Béranger din Regele moare și cîte altele. Rolul vieții sale a fost însă lanke din Tache, lanke și Kadîr de Victor Ion Popa, acel personaj cu care s-a identificat printr-o dimensiune umană comună: aceea a încercării de a armoniza contradicțiile acestei lumi, lume pe care, deopotrivă personaj și actor, și-a asumat-o din unghiul de vedere al înțeleptei îngăduințe.

A fost dăruit nu doar cu vocația de a construi, prin harul său, valori de artă, dar și cu aceea de a ști să ocrotească valoarea din jurul său. Într-un timp istoric confuz a știut să-i aducă la Timișoara și să-i apere pe Marietta Sadova, pe Dan Nasta și pe Elena Pătrășcanu Veakis; a știut să ocrotească de neînțelegerea și neubiirea oficialităților tineri artiști ca Aureliu Manea, Sorin Titel, Paul Cornel Chitic.

Sub direcția lui (1956—1973) și grație bătaioasei lui ambiții pentru impunerea valorii, au prins viață, în premieră absolută pe scena Teatrului Național din Timișoara, texte importante ale dramaturgiei naționale, cum ar fi Anton Pann de Lucian Blaga. A avut privilegiul de a fi cunoscut și de a fi putut juca alături de mari oameni de teatru ai României. Sub direcția lui au creat la Timișoara Dan Nasta, Ștefan Iordănescu, artist emerit, Vasile Crețoiu, artist emerit, Mircea Marosin, Ovidiu Iuliu Moldovan, Florina Cercel și alte nume de rezonanță ale teatrului românesc. A scris o istorie a teatrului din Timișoara, precum și a mișcării culturale ce a precedat momentul înființării lui.

Avea un zîmbet mereu senin și părea, chiar și atunci cînd nu era, împăcat cu lumea. Era un extraordinar causer. Povestea ca nimeni altul, cu o plăcere aproape fizică. În ultima vreme scria. Mai ales își amintea de oamenii pe care-i întîlnise în teatru sau în afara lui.

Simțea nevoia să-și bucure sufletul cu aceste «reîntîlniri», unele dintre ele expresii ale unei prietenii in- destructibile, pilduitoare.

Tot în ultima vreme începuse a scrie piese de teatru. Și tot acum, cu un devotament unic, se ocupa de păstrarea curată și frumoasă a limbii române în safele cu populație românească din Banatul sîrbesc, montînd acolo spectacole de teatru.

Personalitatea lui alăt de complexă, spiritul său alăt de senin și de constructiv rămîn imprimare în memoria afectivă a oamenilor de teatru, a spectatorilor.

MARIANA VOICU